
Ús de les pantalles en adolescents a Barcelona

C S B Consorci Sanitari
de Barcelona

Agència
de Salut Pública

La Salut en xifres

©2024 Agència de Salut Pública de Barcelona

Tots els drets reservats.

<https://www.aspb.cat/>

Edita: Agència de Salut Pública de Barcelona, 4 de març de 2024

Aquesta publicació està sota una llicència Creative Commons

Reconeixement – No Comercial – No Derivades (BY-NC-ND)

<https://creativecommons.org/>

Ús de pantalles en adolescents a Barcelona. Enquesta FRESC, 2021.

Gerenta de l'Agència de Salut Pública de Barcelona

Carme Borrell i Thió

Responsables de l'Informe

Esther Sánchez-Ledesma^{1,2}, Gemma Serral^{1,2,3}, Katherine Pérez^{1,2,3}, Maria José López^{1,2,3}, Lucía Artazcoz^{1,2,3}

Agraïments

A tot l'alumnat de secundària de la ciutat de Barcelona que ha fet possible aquest document mitjançant les seves respostes en l'enquesta de Factors de Risc en Escolars de Secundària (enquesta FRESC).

Cita recomanada

E. Sánchez-Ledesma, G. Serral, K. Pérez, M.J. López, L. Artazcoz. Ús de pantalles en adolescents a Barcelona. Enquesta FRESC, 2021. Agència de Salut Pública de Barcelona. Barcelona, Març 2024.

¹ Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB), Pl. Lesseps 1, 08023 Barcelona, Spain

² Institut de Recerca Sant Pau (IR SANT PAU), Sant Quintí 77-79, 08041 Barcelona, Spain

³ Centro de Investigación Biomédica en Red de Epidemiología y Salud Pública (CIBERESP), Madrid, Spain

Índex

Pantalles i adolescents	4
Usos i temps davant les pantalles	6
Determinants de l'ús de pantalles	19
Idees clau	27
Referències	30

Pantalles i adolescents

Què són les pantalles?

Les pantalles són components essencials de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC), facilitant l'accés, processament i transmissió digital de la informació (1). Dispositius com mòbils, Internet, tauletes, ordinadors i televisió s'han convertit en essencials per a la vida quotidiana de les persones, transformant les relacions personals i l'accés a la informació (2). Això, ha portat a l'ampliació del concepte de les TIC amb el terme TRIC (Tecnologies per a la Relació, la Informació i la Comunicació), posant de relleu el seu impacte en les relacions personals (3).

Per què parlem de pantalles en l'adolescència?

L'entorn digital, i les pantalles en particular, integren la vida quotidiana de les persones adolescents influenciant els seus hàbits de vida (4). Les pantalles els hi proporcionen oportunitats per a la socialització, l'aprenentatge, l'entreteniment i l'expressió de la seva identitat, però també poden comportar riscos, o usos problemàtics, com ara: un ús excessiu de temps (o abús) de pantalles, l'accés a continguts inadequats i l'exposició personal a les xarxes socials.

L'ús excessiu de les pantalles, motivat per la por de perdre's el que està passant al món digital, el que és coneix en anglès com a FoMO ("*Fear of Missing Out*") (5), pot conduir a problemes de salut com: estrès, ansietat, depressió o a situacions d'aïllament social (6).

A més, les i els adolescents poden accedir a una gran varietat de continguts a través de les pantalles, alguns d'ells poc fiables o inapropiats, com ara: notícies falses ("*fake news*"), violència, racisme, pornografia o continguts que poden posar en risc la seva salut física i mental (7,8).

Mitjançant les xarxes socials, les persones adolescents poden també construir identitats digitals on comparteixen continguts personals. Un ús problemàtic de les xarxes pot impactar negativament la seva salut emocional (8,9), amb símptomes

semblants a l'addicció, com la pèrdua de control sobre l'ús en detriment d'altres àmbits com la família, l'escola o les aficions (10,11).

Per últim, cal considerar factors contextuals per comprendre els usos digitals que realitzen les persones adolescents com són: l'entorn familiar i el seu paper en l'educació digital, l'entorn escolar com a espai d'aprenentatge digital i de relació entre iguals, la gestió del temps a les ciutats o la influència de la indústria de les TRIC a la societat.

Després de la pandèmia de la Covid-19, s'ha observat un major ús de les pantalles entre adolescents. És necessari comprendre aquests patrons d'ús per promoure una utilització responsable de les pantalles que garanteixi la seva salut i benestar. Aquest document descriu l'ús i temps davant les pantalles i els seus principals determinants, recollits a l'edició 2021 de l'Enquesta FRESC (Factors de Risc en Estudiants de Secundària 2021)(12), en adolescents de Barcelona.

Usos i temps davant les pantalles

Connectivitat, tipus de dispositius i límits d'ús

Segons l'Enquesta FRESC 2021, el 99% d'adolescents de 13 a 19 anys, escolaritzats a Barcelona, declara tenir accés a Internet a casa, sense diferències segons sexe.

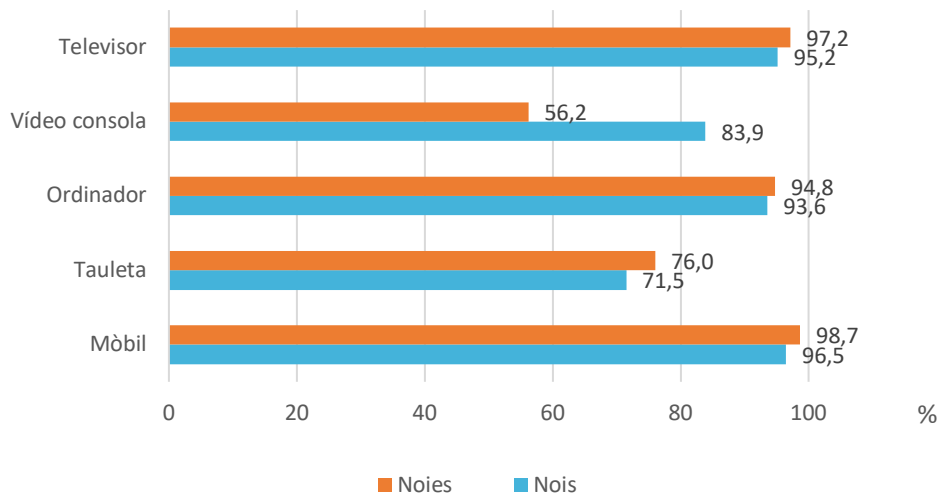
Tipus de dispositius electrònics a casa

Els dispositius electrònics, especialment el mòbil (98%), la televisió (97%) i l'ordinador (95%) són omnipresents en els llars dels i les adolescents. No obstant, s'observen diferències segons sexe: les consoles de videojocs són més comunes entre els nois (el 84% afirma tenir-ne una en comparació amb el 56% de les noies), mentre que les tauletes estan lleugerament més presents entre les noies (76% front el 72% dels nois) (veure [Figura1](#)). Això pot explicar els usos diferents segons gènere que realitzen davant de les pantalles, amb les noies més orientades a activitats relacionals, a través del mòbil, i els nois cap a usos més lúdics, amb les videoconsoles (13).

Els ordinadors i tauletes estan menys presents a les llars de noies i nois de barris socioeconòmicament desfavorits. D'altra banda, la disponibilitat de tots els dispositius electrònics consultats és menor entre l'alumnat nascut a l'estranger, sense diferències per sexe. Únicament, no s'observen diferències ni per nivell socioeconòmic ni per origen en disposar de mòbil.

Del total de la mostra que ha participat a l'enquesta (N=3.290), només 5 persones (3 noies i 2 nois) afirmen no disposar de cap dispositiu a casa.

Figura 1. Percentatge d'alumnat que té algun dispositiu electrònic a casa. Barcelona, 2021.

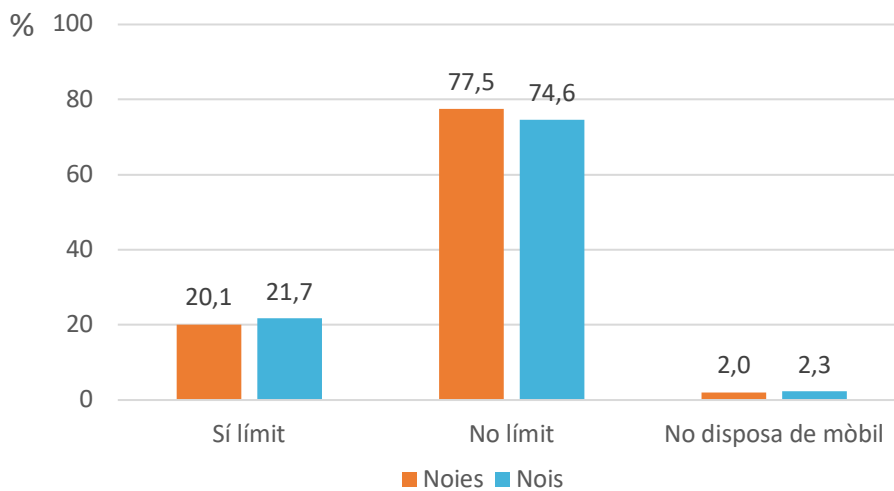

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

Límit de temps d'ús de pantalles

Tres de cada 4 adolescents declara no tenir cap límit de temps en l'ús del mòbil a casa (el 74,6 % de les noies i el 77,5% dels nois), sense diferències per nivell socioeconòmic del barri on s'ubica el centre escolar ni per país de naixement dels i les adolescents (veure [Figura 2](#)).

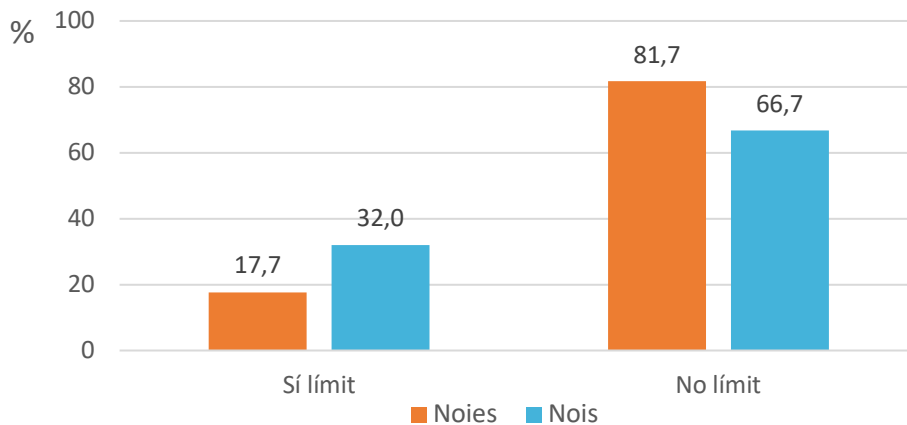
Figura 2. Percentatge d'alumnat segons si hi ha un límit a casa de temps d'ús del mòbil. Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

Pel que fa a la resta de pantalles que no són el mòbil (televisió, videoconsola, tauleta o ordinador), només un de cada 4 adolescents afirma tenir un límit de temps en el seu ús, sent més freqüent entre les noies (el 32% front el 17,7% dels nois) i sense observar-se diferències segons nivell socioeconòmic ni origen. (Veure **Figura 3**).

Figura 3. Percentatge d'alumnat segons límit de temps d'ús de pantalles a casa (exclou mòbil). Barcelona, 2021.

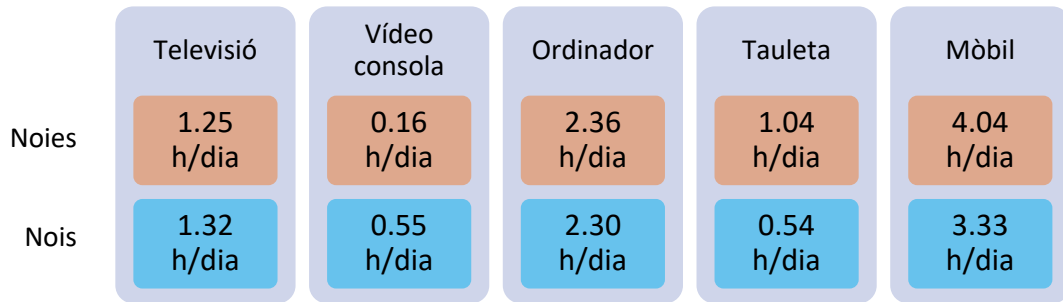

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

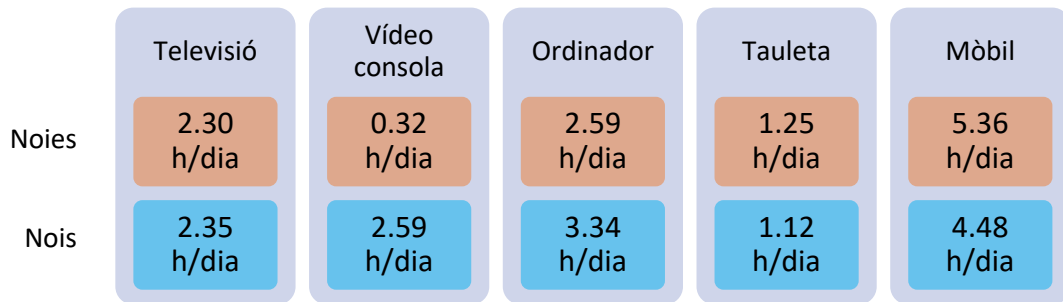
Temps davant les pantalles

Les persones adolescents dediquen més temps al mòbil que a d'altres dispositius, tant els dies lectius com els caps de setmana, però hi ha diferències segons sexe i dies de la setmana. Les noies passen més temps davant del mòbil i de la tauleta durant els dies lectius, mentre els nois ho fan davant la videoconsola i la televisió (veure **Figura 4**). Durant el caps de setmana, l'ús del mòbil augmenta en ambdós sexes, i els nois incrementen també el seu temps davant la videoconsola (veure **Figura 5**).

Pel que fa al nivell socioeconòmic, l'alumnat de barris desfavorits i el d'origen estranger passen més temps davant les pantalles, tant en dies lectius com en caps de setmana.

Figura 4. Mitjana d'hores diàries d'ús de pantalles en dies lectius. Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

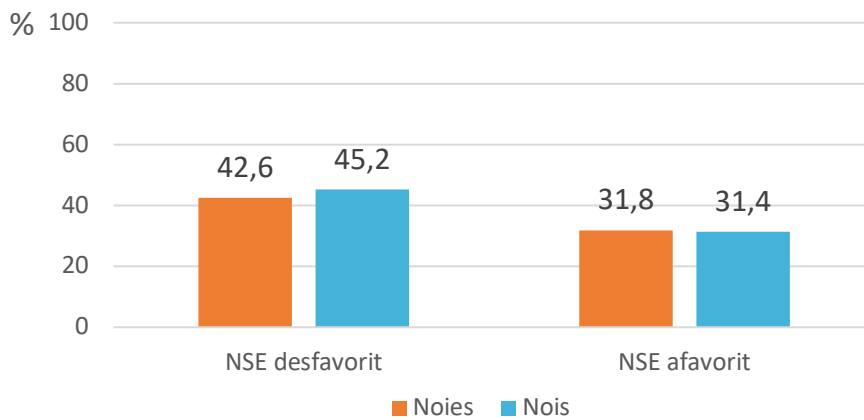
Figura 5. Mitjana d'hores diàries d'ús de pantalles en caps de setmana. Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

Sopar i mirar pantalles abans de dormir

A Barcelona, gairebé set de cada 10 adolescents (68%) reconeixen sopar davant d'alguna pantalla, sempre o gairebé sempre, sense diferències per sexe. En canvi, sí hi ha diferències segons nivell socioeconòmic, on la freqüència de sopar davant d'alguna pantalla és més alta als barris desfavorits, en ambdós sexes. També, és més freqüent entre l'alumnat nascut a països estrangers (veure [Figura 6](#)).

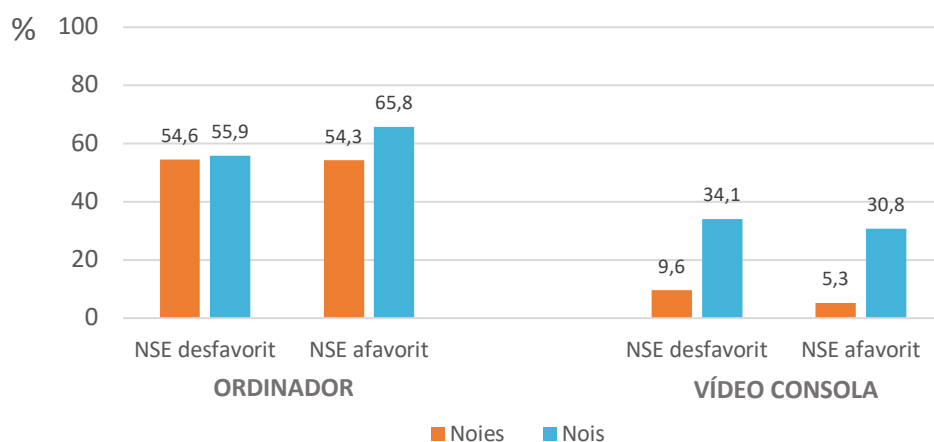
Figura 6. Percentatge d'alumnat que fa el sopar, sempre o quasi sempre, davant d'alguna pantalla, segons el nivell socioeconòmic. Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

En relació a mirar pantalles abans de dormir, un 36,1% d'adolescents declara veure la televisió, sobretot entre els nois de barris desfavorits (37,3% respecte al 34,4% de NSE afavorit). L'ús de l'ordinador també és més freqüent entre els nois, però als barris afavorits. Pel que fa a la videoconsola, són principalment els nois qui l'utilitzen abans d'anar a dormir (32,1% en nois vs. 7,0% en noies), especialment als barris desfavorits (veure [Figura 7](#)). No s'observen diferències segons el país de naixement de l'alumnat, en l'ús de cap dels tres dispositius. Diversos estudis han descrit com l'ús intensiu de pantalles mòbil abans d'anar a dormir, es relaciona amb menor durada i pitjor qualitat de la son, produint alteracions del ritme circadiari i repercutint en el seu rendiment escolar i en les relacions familiars (14,15).

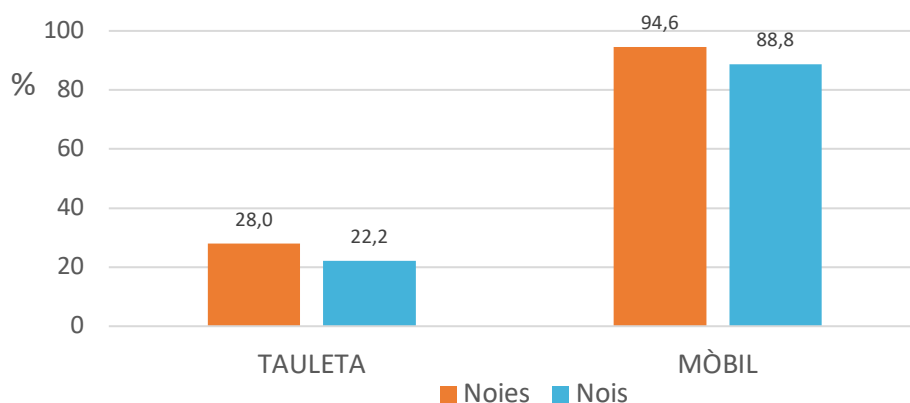
Figura 7. Percentatge d'alumnat que utilitza l'ordinador o la vídeo consola abans d'anar a dormir segons el nivell socioeconòmic del barri del centre educatiu. Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

D'altra banda, abans d'anar a dormir les noies fan un major ús de la tauleta (28% vs. 22% dels nois) i, sobretot, del mòbil (94,6% i 88,8% dels nois), sense observar-se diferències segons nivell socioeconòmic o país de naixement (veure [Figura 8](#)).

Figura 8. Percentatge d'alumnat que fa ús de la tauleta o el mòbil abans d'anar a dormir, Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

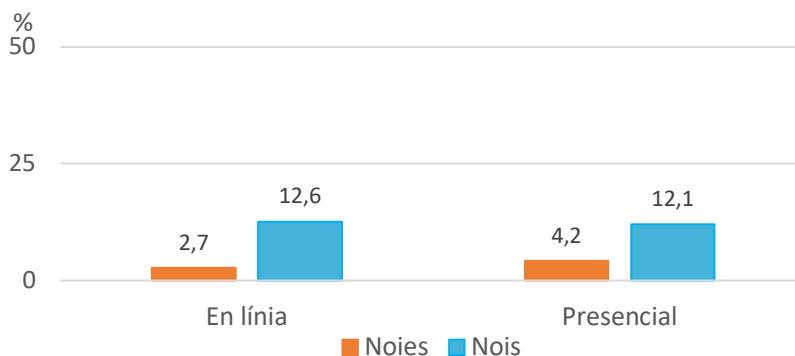
Joc amb diners

Edat d'inici i freqüència del joc amb diners

Segons l'Enquesta FRESC 2021, l'edat mitjana d'inici del joc amb diners (tant en línia com presencialment) se situa als 14 anys en ambdós sexes.

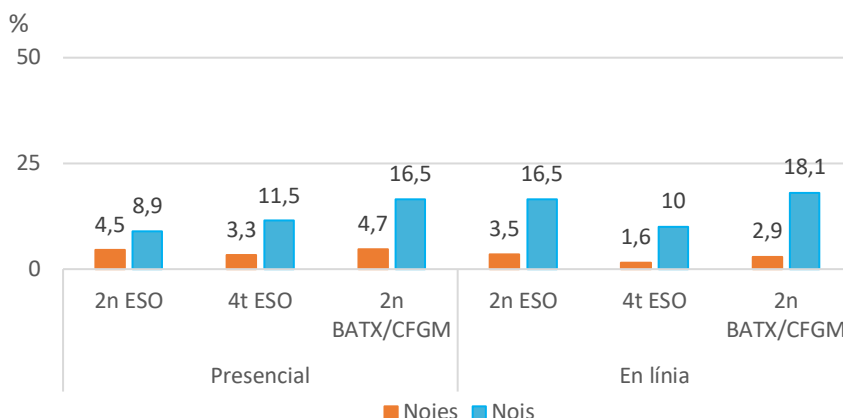
Prop del 12% d'adolescents de la ciutat declaren haver jugat amb diners els últims 12 mesos, sent més freqüent entre els nois (8,8% front el 3,1% de les noies) tant al joc en línia com al presencial (veure **Figura 9**). Aquest patró es repeteix també a la resta d'Espanya i a Europa (16,17). Entre els nois, el joc amb diners augmenta amb l'edat, passant del 8,9% a 2n d'ESO (13-14 anys) al 16,5% a 2n de Batxillerat/CFGM (17-19) de manera presencial i, en línia, del 16,5% al 18,1% respectivament. No es troben diferències per nivell socioeconòmic ni país de naixement, tant en el joc en línia com en el presencial (veure **Figura 10**).

Figura 9. Percentatge d'alumnat que ha jugat amb diners en els últims 12 mesos Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

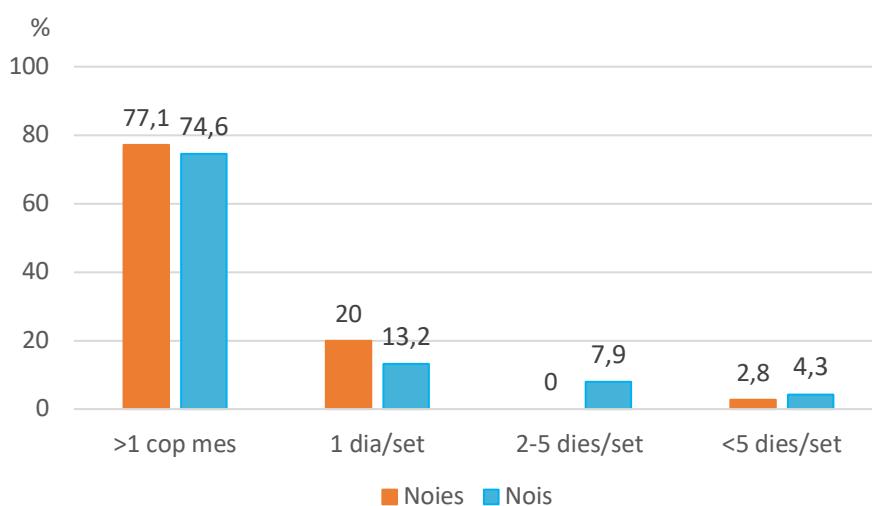
Figura 10. Percentatge d'alumnat que ha jugat amb diners en els últims 12 mesos per sexe i curs. Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

Entre els i les adolescents que juguen amb diners, les noies ho fan més esporàdicament que els nois: el 77% ho fa menys d'un cop al mes i el 20% un dia a la setmana. En canvi, en els nois el comportament és a la inversa: el 8% juga entre 2 i 5 dies a la setmana i el 4,3% més de 5 dies a la setmana, sense diferències per edat, nivell socioeconòmic o origen (veure [Figura 11](#)).

Figura 11. Freqüència de joc entre els adolescents que han jugat amb diners l'últim any, segons sexe. Barcelona, 2021.

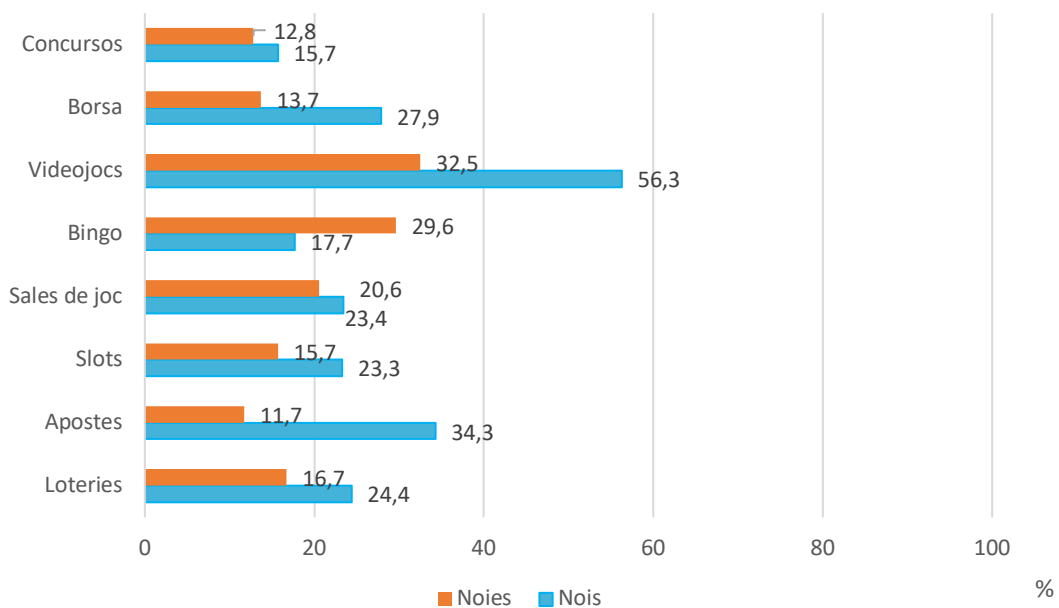

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

Tipus de jocs utilitzats per jugar amb diners

Els nois presenten percentatges més alts en tots els tipus de jocs amb diners en comparació amb les noies, tret del bingo, on elles hi juguen més (29,6% front el 17,7% dels nois). Aquest comportament en les noies també s'observa a nivell nacional (16), possiblement relacionat amb la seva preferència per jocs més socials (8). D'altra banda, d'entre els nois que declaren jugar amb diners, més de la meitat ho fa mitjançant videojocs (56,3% front el 32,5% de les noies) i un terç amb jocs d'apostes (34% vs. un 11,7% de les noies) (veure **Figura 12**). Aquest patró de gènere en l'ús de pantalles està descrit a la literatura, amb els nois preferint usos de pantalles més lúdics com els videojocs i les noies usos més relacionals, sobretot amb les xarxes socials (8,13).

Figura 12. Tipus de jocs utilitzats entre els adolescents que han jugat amb diners l'últim any, segons sexe (%). Barcelona, 2021.

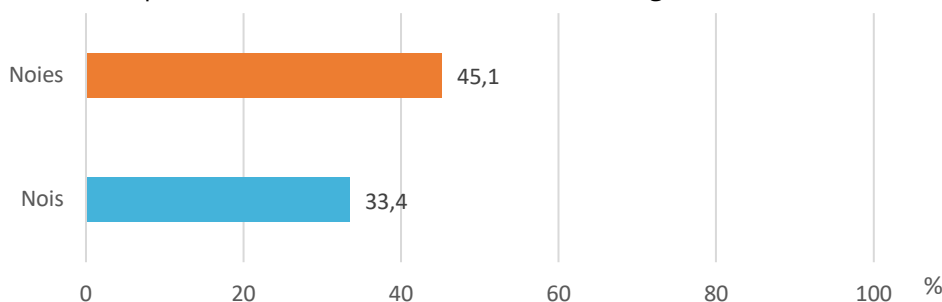
Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

Usos problemàtics i situacions de risc

Ús problemàtic d'Internet

A Barcelona, les noies presenten un major ús problemàtic d'Internet en comparació amb els nois (el 45,1% vs. el 33,4% dels nois), probablement vinculat amb el seu major ús del mòbil i de les xarxes socials que s'associa, entre d'altres, amb una reducció de les hores de son i amb pitjor salut mental (18-20) (veure **Figura 13**). No s'observen diferències ni per nivell socioeconòmic ni per país de naixement, en l'ús problemàtic d'Internet.

Figura 13. Ús problemàtic d'Internet en adolescents segons sexe. Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

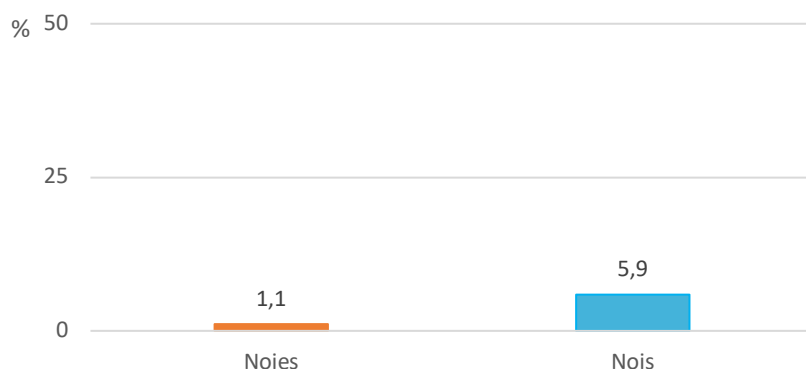
El possible ús problemàtic d'Internet es mesura amb l'Escala d'Ús Compulsiu d'Internet (*Compulsive Internet Use Scale: CIUS*) (30), que inclou activitats com: xatejar, enviar i rebre correus electrònics, l'ús de les xarxes socials (inclou WhatsApp), jugar a jocs (amb o sense diners) o veure vídeos/series, etc. En canvi, s'exclou l'ús d'Internet per a fins educatius.

Joc problemàtic

El joc problemàtic, o trastorn del joc, implica mentir per continuar jugant o bé apostar cada vegada més diners en el joc (21). Es considera addicció conductual, i trastorn de salut mental, per la comunitat científica (22,23). A Barcelona, és més freqüent entre els nois (5,9% vs. el 1,1% de les noies) i augmenta amb l'edat, passant del 4% a 2n d'ESO (13-14 anys) al 7,2% a 2n de Batxillerat/2n de CFGM (17-19 anys), d'acord amb les tendències observades també a nivell nacional i europeu

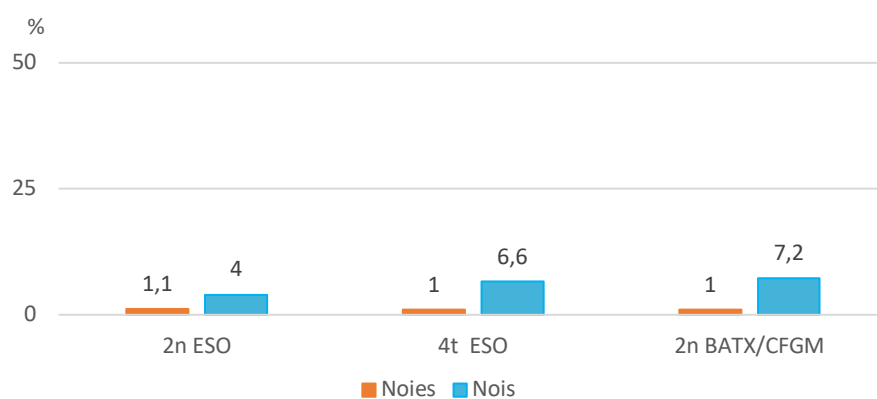
(17) (veure [Figura 14 i 15](#)). No s'observen diferències per nivell socioeconòmic ni per origen.

Figura 14. Joc problemàtic en adolescents segons sexe. Barcelona 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

Figura 15. Joc problemàtic en adolescents segons sexe i edat. Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

Maltractament per Internet (ciberassetjament)

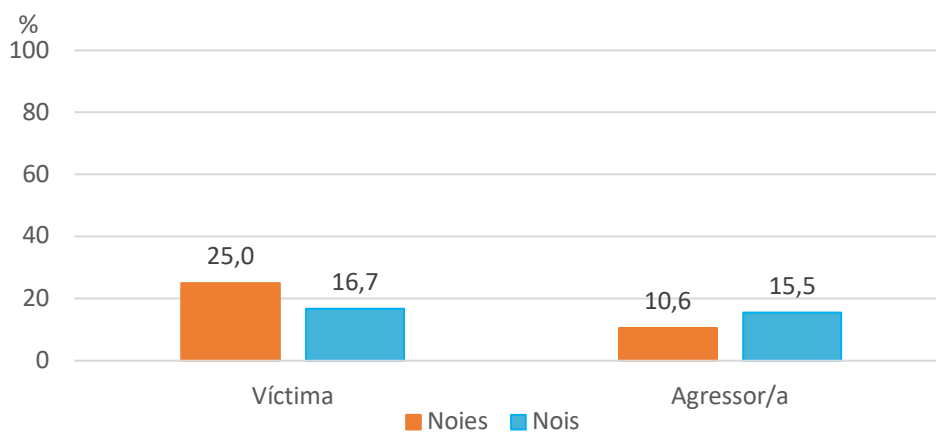
Una conseqüència extrema d'un ús problemàtic de les pantalles és el maltractament per Internet, o ciberassetjament, entès com un abús de poder amb intimidació a través de les TRIC (24).

A Barcelona, una de cada 4 noies a Barcelona ha patit maltractament per Internet, augmentat fins al 31,8% als 18 anys. És més freqüent entre les noies nascudes a la

resta de Catalunya (31,6%) i d'Espanya (41,7%), (veure **Figura 16**). Segons diferents estudis (8,24), el ciberassetjament és una de les principals pors entre les noies davant les pantalles, associat amb més solitud, menys hores de son, pitjor salut mental i, fins i tot, amb la producció d'autolesions.

Entre els nois, patir ciberassetjament és més freqüent als barris de nivell socioeconòmic afavorit.

Figura 16. Maltractament per Internet (ciberassetjament) en adolescents segons sexe. Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

El maltractament per Internet o ciberassetjament inclou diverses manifestacions com: publicar comentaris ofensius i amenaces en línia, difondre fotografies o vídeos amb la intenció de ferir o robar la identitat digital d'una altra persona per enviar missatges ofensius en el seu nom (24).

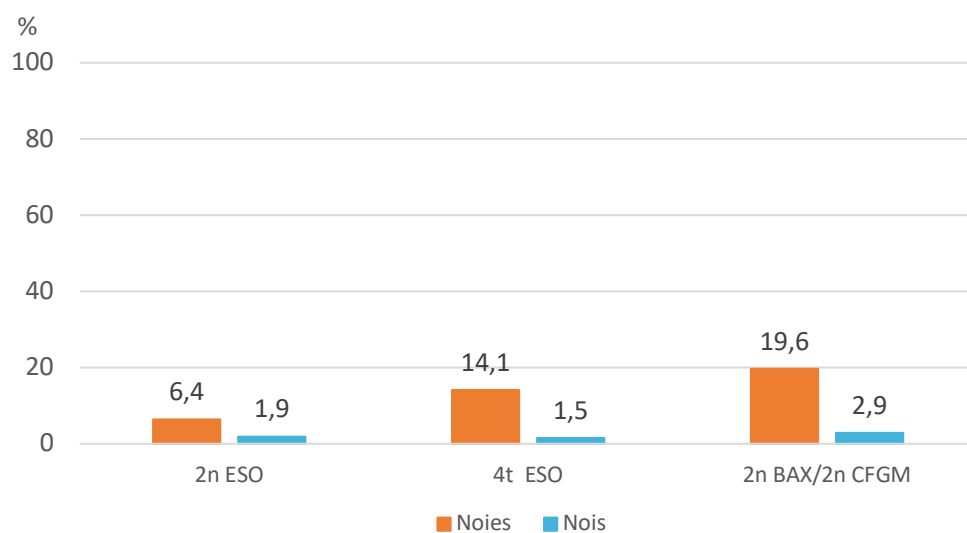
Assetjament sexual a les xarxes

L'assetjament sexual inclou qualsevol conducta verbal o física, amb contingut sexual, que és ofensiva i no desitjada per a la persona a la que s'adreça. És més freqüent entre les noies que, després del carrer, és a les xarxes socials l'espai on més el pateixen (12,13).

El 13,6% de les noies adolescents de Barcelona declara haver patit assetjament sexual a les xarxes socials, existint un gradient per edat que arriba al 19,6% de les noies a partir dels 18 anys (veure **Figura 17**).

No s'observen diferències per nivell socioeconòmic però si respecte a l'origen, on són les noies nascudes a Barcelona (12,8%) i a la resta de Catalunya (23,1%) les que reporten les prevalències més altes.

Figura 17. Assetjament sexual a les xarxes en adolescents per sexe i edat. Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

Determinants de l'ús de pantalles

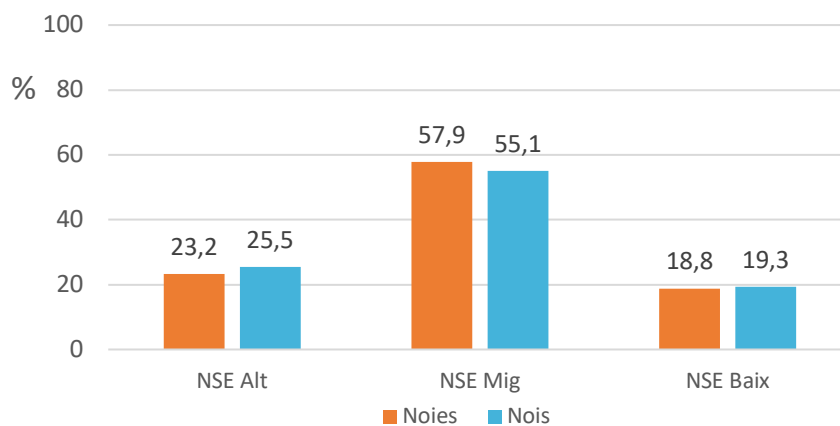
L'entorn familiar

L'entorn familiar és un determinant important per a la salut i el benestar, especialment durant la infància i l'adolescència, ja que influeix en la formació de la seva identitat personal. Les famílies exerceixen un paper clau en l'educació digital dels seus fills i filles, sent un dels seus principals referents. Les experiències, positives i negatives, durant aquestes etapes tenen un efecte acumulatiu al llarg de la vida (25).

Nivell socioeconòmic i estructura familiar

La meitat d'adolescents de Barcelona (56,5%) declara viure en famílies de nivell socioeconòmic mig, sense observar-se diferències significatives per sexe. Per contra, dos de cada 10 (19,1%) indica trobar-se en situació econòmica familiar desfavorida (veure [Figura 18](#)).

Figura 18. Nivell socioeconòmic de la família (índex FAS) de l'adolescent segons sexe. Barcelona, 2021.

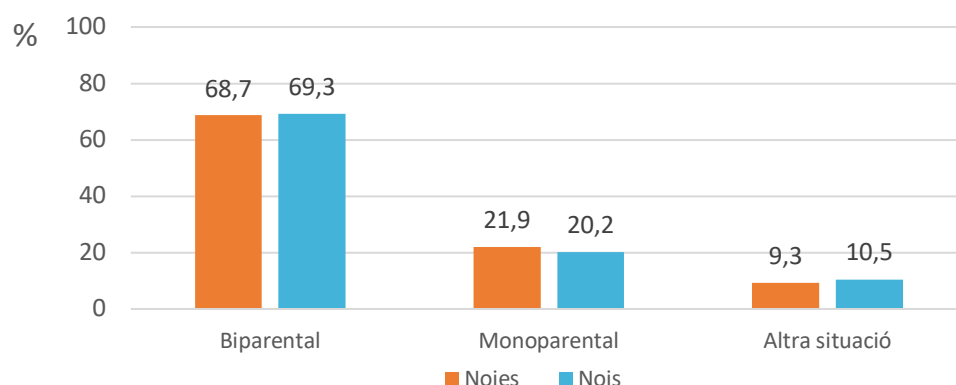
Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

El nivell socioeconòmic de les famílies s'ha calculat amb l'escala *Family Affluence Scale* (FAS) III, una mesura individual basada en un conjunt de preguntes relacionades amb la capacitat econòmica de la família de l'alumnat (31)

Segons país de naixement, s'observa com les persones adolescents nascudes a un país estranger declaren, majoritàriament, tenir un nivell socioeconòmic baix (35,3% de les noies i 30,4% dels nois). En canvi, en ambdós sexes, les nascudes a Barcelona i a la resta d'Espanya declaren un nivell socioeconòmic alt (26,4% en noies i 29,4% en nois).

En relació amb l'estructura familiar, pertànyer a una família monoparental o en una altra situació, és lleugerament més freqüent entre les noies (Veure [Figura 19](#)), sobretot en aquelles de barris desfavorits i en les nascudes a un país estranger.

Figura 19. Estructura familiar de l'adolescent per sexe. Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

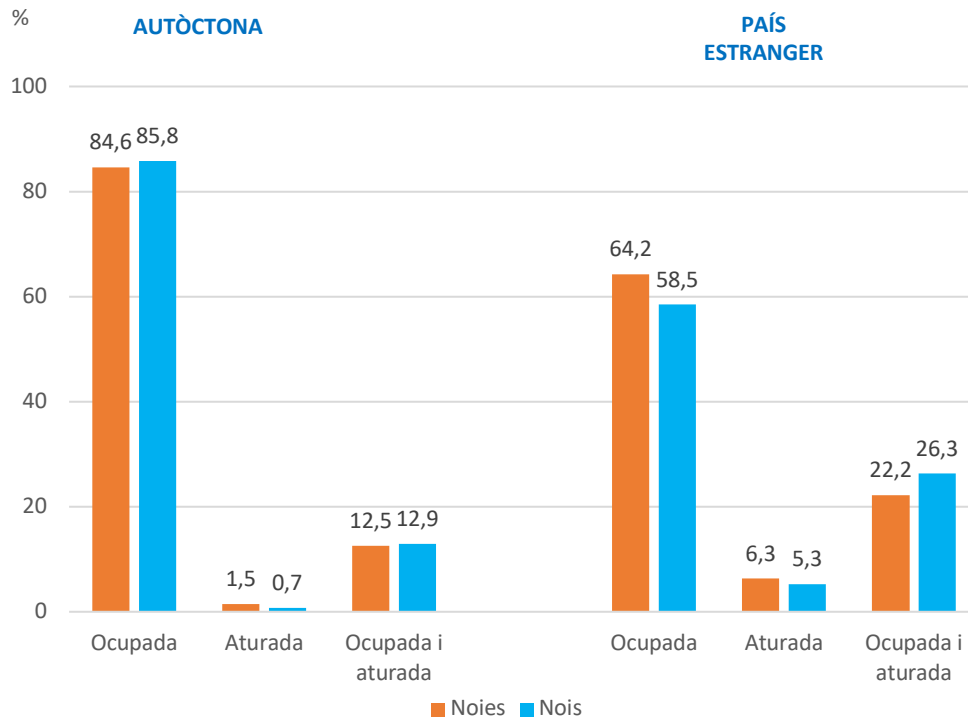
Situació laboral i nivell d'estudis

Dos de cada 10 adolescents de Barcelona tenen els dos progenitors a l'atur, mentre que gairebé el 80% té tots dos amb una ocupació remunerada. Un 15% declara tenir un progenitor a l'atur i l'altre ocupat, sense diferències per sexe. Es registra més atur en les famílies desfavorides, especialment entre els nois i també entre les famílies d'origen estranger, en ambdós sexes (veure [Figura 20](#)).

Pel que fa el nivell d'estudis dels progenitors, s'observen diferències segons nivell socioeconòmic, amb més famílies amb estudis superiors als barris afavorits i més

amb estudis primaris o secundaris als barris desfavorits. Així mateix, les famílies de l'alumnat nascut a Barcelona o a la resta d'Espanya tenen més estudis superiors, mentre que aquelles d'origen estranger tenen predominantment estudis primaris o secundaris, en ambdós sexes.

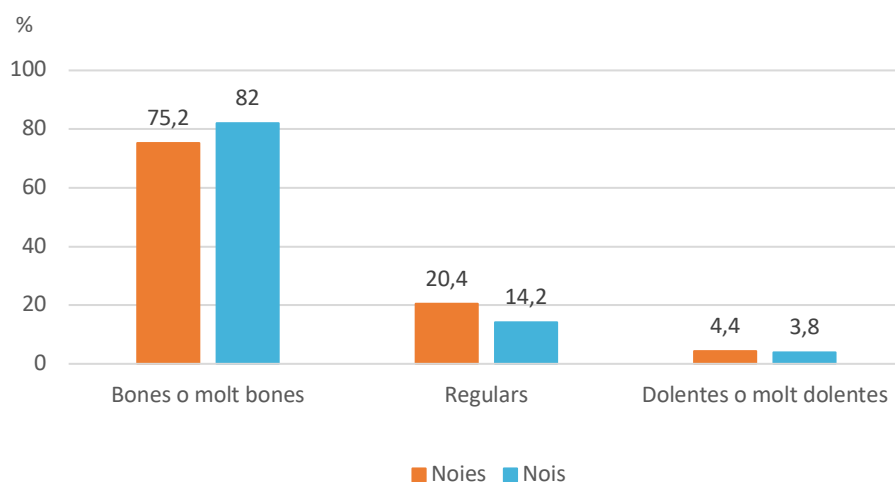
Figura 20. Situació laboral familiar de l'adolescent segons origen. Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

Relacions amb la família

Tres de cada 4 adolescents afirma tenir unes relacions bones o molt bones amb la seva família, sent la valoració de l'entorn familiar millor entre els nois que entre les noies (veure **Figura 21**), sense diferències segons nivell socioeconòmic ni origen de l'alumnat.

Figura 21. Relacions amb la família en adolescents segons sexe. Barcelona, 2021

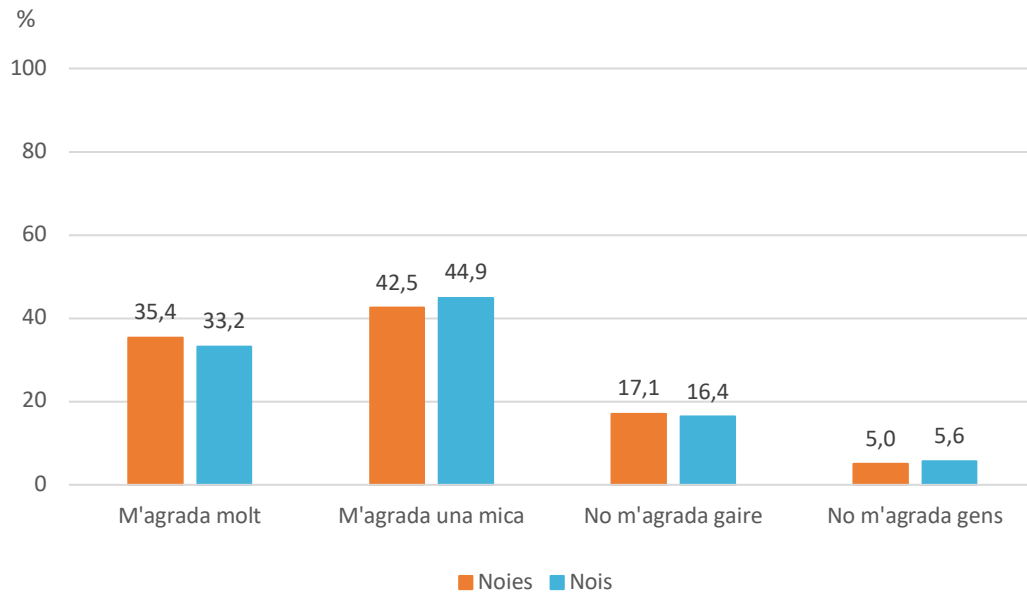
Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

L'entorn escolar

El grup d'iguals

Durant l'adolescència, les relacions amb el grup d'iguals són crucials per a la construcció de la identitat i esdevenen un referent crucial (26). El centre escolar, i el seu entorn, són un dels principals espais on es desenvolupen aquestes relacions.

El 75% de les noies i el 81,5% dels nois tenen una valoració positiva de la seva escola, especialment en aquelles ubicades en barris afavorits sense diferències segons país de naixement de l'alumnat (veure [Figura 22](#)). Aquest sentiment positiu cap al centre escolar disminueix, lleugerament, amb l'edat.

Figura 22. Sentiment cap a l'escola per sexe. Barcelona, 2021.

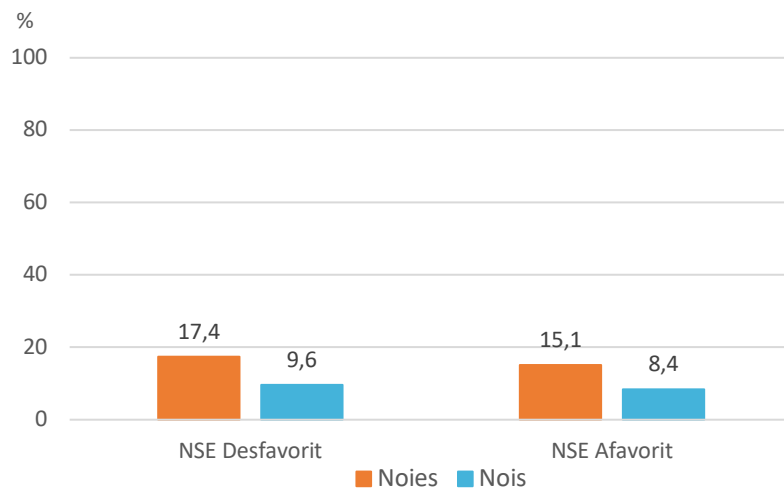
Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

La soledat no desitjada

S'ha descrit com durant l'adolescència la soledat no desitjada és freqüent i pot estar relacionada amb la cerca d'identitat, pròpia d'aquesta etapa (27). No obstant, si esdevé crònica, pot provocar efectes negatius per a la salut com estrès, baixa autoestima o aïllament social (27,28)

Al 2021, el 12,6% de persones adolescents afirma sentir-se sovint soles, amb una major prevalença major entre les noies (16% vs. el 8,9% dels nois). Als barris desfavorits, la soledat no desitjada és gairebé el doble entre les noies (17,4%) que entre els nois (9,6%) (veure [Figura 23](#)). D'altra banda, no hi ha un patró clar per edat però sí per país d'origen, on les noies nascudes a la resta d'Espanya (30,6%) i a l'estranger (21,7%) declaren sentir-se sovint soles en major proporció.

Figura 23. Distribució del sentiment de soledat per sexe i nivell socioeconòmic (NSE). Barcelona, 2021.

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

La soledat no desitjada considera aquest sentiment com un desajust entre la quantitat i la qualitat de les relacions socials que es tenen i les que es desitjarien. Per tant, el sentiment de soledat no està condicionat només pel nombre de relacions que es tenen, sinó també per la percepció de qualitat d'aquestes relacions (32)

Les discriminacions i les violències

Les discriminacions

Les noies adolescents pateixen discriminació amb més freqüència que els nois: el 74,6% declara haver patit algun tipus de discriminació l'últim any respecte el 25,4% dels nois, sense diferències segons nivell socioeconòmic o país d'origen.

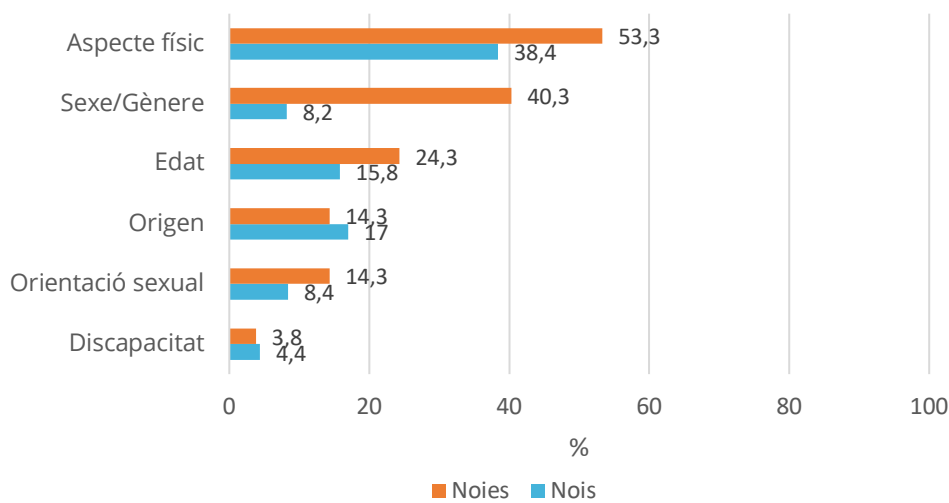
La **Figura 24** mostra els principals motius de discriminació entre la població adolescent, per sexe. La prevalença de discriminació és major en les noies per a la majoria dels motius, excepte en relació amb l'origen i la discapacitat, on els percentatges són similars en ambdós sexes.

L'aspecte físic destaca com a principal raó de discriminació en ambdós sexes, tot i que és més prevalent entre les noies (53,3% vs. 38,4% dels nois). Aquest fet pot estar relacionat amb la violència estètica, o pressió social sobre la imatge corporal, que imposen les xarxes socials i els mitjans de comunicació(8,29) més, és una mica

més freqüent entre les noies de barris desfavorits (58,5% vs. 50,1% en barris afavorits) i en les nascudes a la resta de l'Espanya (61%).

La segona causa de discriminació més freqüent entre les noies és per raó de sexe/gènere augmentant amb l'edat i sent, lleugerament, superior als barris afavorits. Entre els nois, en canvi, ho és la discriminació per raó d'origen o ètnia.

Figura 24. Motius de discriminacions en adolescents per sexe. Barcelona, 2021.

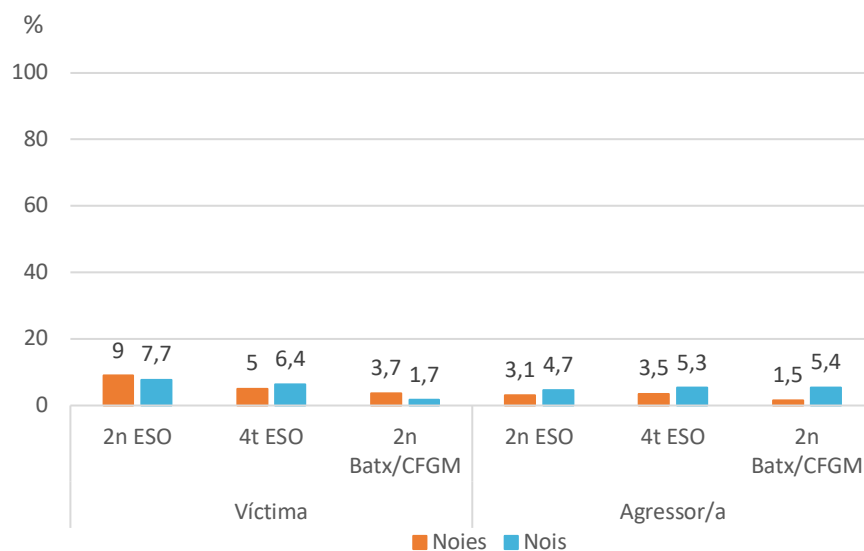
Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

El maltractament en l'entorn escolar (bullying)

El maltractament escolar (*bullying*), caracteritzat per un abús de poder, repetitiu i amb la intenció de ferir (24), afecta al 6% d'adolescents de Barcelona (el 5,8% en les noies i el 5,4% en els nois). És més freqüent al nivell de 2n d'ESO (13-14 anys) i tendeix a disminuir amb l'edat en ambdós sexes, fins a arribar al 3,7% de les noies i al 1,7% dels nois a 2n de Batxillerat/CFGM (17-19 anys). No s'observen diferències ni per nivell socioeconòmic ni per origen (veure [Figura 25](#)).

D'altra banda, efectuar maltractament escolar és més freqüent en els nois (el 5,1% front el 2,6% de les noies) i es manté estable amb l'edat. A més, el doble de nois que de noies han estat víctimes i agressors simultàniament (2,5% vs. el 0,5% de les noies).

Figura 25. Maltractament en l'entorn escolar (bullying) per sexe i edat. Barcelona, 2021

Font: Enquesta de Factors de Risc a l'Escola Secundària, 2021

El maltractament en l'entorn escolar pot presentar-se de diferents formes: maltractament físic (pegar, robar, empènyer), maltractament verbal (insultar, menysprear), exclusió social (ignorar, marginar) o, fins i tot, assetjament sexual (24).

Idees clau

1

Connectivitat i límit de temps d'ús

- Les pantalles són habituals a les llars de la població adolescent, amb accés a Internet i a diversos dispositius destacant: mòbils, televisió i ordinadors. Les videoconsoles són més freqüents entre els nois, sobretot, als barris afavorits.
- Gairebé el 75% d'adolescents, no tenen un límit establert de temps d'ús davant les pantalles, especialment entre els nois. Amb l'edat, és més comú no tenir límit de temps, sobretot en l'ús del mòbil, tant en noies com en nois.

2

Ús i temps davant de pantalles

- S'observen diferències de gènere en l'ús de les pantalles: les noies fan ús més relacional, principalment pel mòbil i les xarxes socials, mentre que els nois fan un ús més lúdic mitjançant les videoconsoles, augmentant-ne l'ús els caps de setmana. És més freqüent als barris desfavorits i entre els nois nascuts a l'estranger.
 - El mòbil és el dispositiu més utilitzat en ambdós sexes, tot i que és més freqüent entre les noies, tant en dies lectius com en caps de setmana.
 - Set de cada 10 adolescents s'open, sempre o gairebé sempre, davant d'una pantalla, sobretot als barris desfavorits i entre adolescents d'origen estranger. Abans d'anar a dormir, les noies passen més temps amb el mòbil i els nois amb l'ordinador i les videoconsoles.
-

3

Joc amb diners

- El joc amb diners és més comú entre els nois (8%) que entre les noies (3%) i tendeix a augmentar amb l'edat. L'edat d'inici se situa als 14 anys, independentment del sexe.
- La majoria dels i les adolescents, que han jugat amb diners l'últim any, ho han fet de manera esporàdica (menys d'una vegada al mes), especialment les noies. Un 4% dels nois que juguen amb diners ho fa més de 5 dies a la setmana.
- Entre els nois, els jocs amb diners més freqüents són els videojocs i les apostes mentre que entre les noies són jocs més relacionals, com el bingo.

4

Usos problemàtics i situacions de risc

- Les noies presenten un major ús problemàtic d'Internet (45,1% vs. el 33,4% en els nois), mentre que en els nois és amb el joc amb diners (5,9% vs. 1,1% en les noies). No s'observen diferències en aquests usos segons el nivell socioeconòmic ni l'origen.
- Una de cada 4 noies ha patit ciberassetjament, augmentant al 32% als 18 anys. Un 13,6% de les noies ha sofert assetjament sexual per les xarxes socials. Les freqüències d'aquestes situacions són més altes entre les noies nascudes a Barcelona i a la resta d'Espanya.

5

Determinants de l'ús de pantalles

Entorn familiar:

- Un 2% d'adolescents declara viure en situació econòmica desfavorida, amb els dos progenitors a l'atur, sent més comú entre l'alumnat nascut a l'estranger.
- El 22% de les noies viuen en famílies monoparentals.
- Tres de cada 4 adolescents tenen bones relacions familiars.

Entorn escolar:

- Més del 75% d'adolescents valoren positivament la seva escola, especialment els nois.
- Un 12,6% declara sentir-se sovint en soledat, sent la prevalença més alta entre les noies de nivell socioeconòmic desfavorit (17,4% noies, 9,6% nois) i entre les nascudes fora de Catalunya i a l'estranger.

Discriminacions i violències:

- Tres de cada 4 noies adolescents ha patit algun tipus de discriminació, sent la més freqüent la relacionada amb l'aspecte físic (53,3% noies, 38,4% nois).
- Un 6% ha experimentat assetjament escolar, sent lleugerament més freqüent entre les noies i, disminuint amb l'edat. En canvi, assetjar (fer *bullying*) és més freqüent entre els nois (5,1% noies, 2,6% noies), mantenint-se constant amb l'edat.

Referències

1. López MJ, Continente X, Sánchez E, Bartroli M. Intervenciones que incluyen webs y redes sociales: herramientas e indicadores para su evaluación. *Gac Sanit.* 2017;
2. Castells M. *La sociedad en red: una visión global.* Alianza E, editor. Alianza Editorial; 2006.
3. Lazo, C. M., Barroso, J. A. G., & Nadal TM. El factor relacional como clave en la TRIC: estudio de caso en Aragón (España). *Encuentros Rev Ciencias Humanas, Teoría Soc y Pensam Crítico.* 2024;249–58.
4. Santos L, Reeve R. Screen time and youth health issues: A literature review. *Int J E-Learning Distance Educ.* 2020;35(1):1–26.
5. Tandon A, Dhir A, Almugren I, AlNemer GN, Mäntymäki M. Fear of missing out (FoMO) among social media users: a systematic literature review, synthesis and framework for future research. *Internet Research.* 2021.
6. Chamarro A, Díaz-Moreno A, Bonilla I, Cladellas R, Griffiths MD, Gómez-Romero MJ, et al. Stress and suicide risk among adolescents: the role of problematic internet use, gaming disorder and emotional regulation. *BMC Public Health.* 2024;24(1):1–11.
7. Paakkari L, Tynjälä J, Lahti H, Ojala K, Lyyra N. Problematic social media use and health among adolescents. *Int J Environ Res Public Health.* 2021;18(4):1–11.
8. Esther Sánchez-Ledesma, Catrina Clotas, Xavier Continente, Daniel G. Abiétar, Marc Olivella AP i GP. *Pantalles i salut emocional en adolescents de Barcelona* [Internet]. Barcelona; 2021. Available from: <https://www.aspb.cat/pantalles-salut-emocional-adolescents>
9. Boer M, Stevens GWJM, Finkenauer C, de Looze ME, van den Eijnden RJJM. Social media use intensity, social media use problems, and mental health among adolescents: Investigating directionality and mediating processes. *Comput Human Behav.* 2021;

10. Yu S, Sussman S. Does smartphone addiction fall on a continuum of addictive behaviors? *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2020.
11. Van Den Eijnden R, Koning I, Doornwaard S, Van Gorp F, Bogt T Ter. The impact of heavy and disordered use of games and social media on adolescents' psychological, social, and school functioning. *J Behav Addict*. 2018;
12. Esther Sánchez-Ledesma GS, Carles Ariza, Maria José López CP, 2021. i G col·laborador enquesta F. La salut i els seus determinants en adolescents de Barcelona. ENQUESTA FRESC 2021. [Internet]. Barcelona; 2021. Available from: <https://www.aspb.cat/arees/la-salut-en-xifres/enquesta-fresc/>
13. Niskier SR, Snaychuk LA, Kim HS, Silva TT, Sylvia M, Vitalle DS, et al. Adolescent Screen Use : Problematic Internet Use and the Impact of Gender. *Psychiatry Investig*. 2024;18-27.
14. Continente X, Pérez A, Espelt A, López MJ. Media devices, family relationships and sleep patterns among adolescents in an urban area. *Sleep Med*. 2017;
15. Olivella-Cirici M, García-Continente X, Bartroli Checa M, Serral Cano G, Pérez Albarracín G. El uso problemático del teléfono móvil: análisis transversal del perfil individual y factores asociados. *Rev Esp Salud Publica*. 2023;(97):6.
16. Ministerio de Sanidad. Observatorio Español de las Drogas y las Adicciones (OEDA). Informe 2021: alcohol, tabaco y drogas ilegales en España. Encuesta sobre alcohol y drogas en España (EDADES) 1995-2019/2020. Madrid: Ministerio de Sanidad. Delegación del Gobierno para el Plan Nacional [Internet]. Madrid; 2021. Available from: https://pnsd.sanidad.gob.es/profesionales/sistemasInformacion/sistemaInformacion/pdf/2019-20_Informe_EDADES.pdf
17. Cosma A, Abdrakhmanova S, Taut D, Schrijvers K, Catunda C, Schnohr C. a Focus on Adolescent Mental Health and Well-Being in Europe, Central Asia and Canada. Vol. 1. 2023.
18. Moreno S. Temps , treball i benestar : una aproximació des de la vida quotidiana. TDX (Tesis Dr en Xarxa) [Internet]. 2007; Available from: <http://www.tdx.cat/handle/10803/5136>

19. OMS | Salud mental [Internet]. [cited 2021 May 10]. Available from: https://www.who.int/topics/mental_health/es/
20. Olivella M, Contente X, Bartroli M, Serral G, Pérez G. The problematic use of the mobile: a cross-sectional analysis of the individual profile and associated factors. 2023;
21. Johnson EE, Hamer R, Nora RM, Tan B, Eisenstein N, Engelhart C. The Lie/Bet questionnaire for screening pathological gamblers. 1997;80.
22. American Psychiatric Publishing. American Psychiatric Association Diagnostic and statistical manual of mental disorders, fifth edition [DSM-5®]. Am Psychiatr Publ. 2016;
23. Clotas C, Bartroli M PM. Informe de recomanacions per abordar el joc patològic a la ciutat de Barcelona. Agència Salut Pública de Barcelona. Barcelona; 2019.
24. Carvalho M, Branquinho C, de Matos MG. Cyberbullying and Bullying: Impact on Psychological Symptoms and Well-Being. Child Indic Res. 2021;
25. Schilling, E. A., Aseltine, R. H., & Gore S. The impact of cumulative childhood adversity on young adult mental health: Measures, models, and interpretations. Soc Sci Med. 2008;66(5):1140–51.
26. La Greca AM, Landoll RR. Peer influences. Anxiety Disord Child Adolesc Second Ed. 2011;(January 2011):323–46.
27. Kovacic M, Casabianca E. Social interactions , loneliness and collective health : A new angle on an old debate. Ispra; 2023.
28. Singaporewala FY, Bernhardt GV, Shivappa P. Mental Health Effects on Adolescents due to Limited Social Interaction. Migr Lett. 2024;21(3):962–77.
29. Mills JS, Musto S, Williams L, Tiggemann M. “Selfie” harm: Effects on mood and body image in young women. Body Image [Internet]. 2018;27:86–92. Available from: <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2018.08.007>
30. Khazaal Y, Chatton A, Horn A, Achab S, Thorens G, Zullino D, et al. French validation of the compulsive internet use scale (CIUS). Psychiatr Q. 2012;83(4):397–405.

- 31.** Hartley JEK, Levin K, Currie C. A new version of the HBSC Family Affluence Scale - FAS III: Scottish Qualitative Findings from the International FAS Development Study. *Child Indic Res.* 2016;9(1):233–45.
- 32.** Ajuntament de Barcelona. Estratègia Municipal contra la Soledat 2020-30. Barcelona; 2021.

C S B Consorci Sanitari
de Barcelona

La Salut en xifres

Connectem
f **t** **y** **in**

www.aspb.cat